

Dr. Sezin AKTEPE ARTIK

**MEDENİ USÛL HUKUKUNDA HAKEM
KARARLARININ İPTALİ SEBEPLERİ
(HMK m. 439)**

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1
I. GENEL OLARAK NİHAİ HAKEM KARARLARI ALEYHİNE BAŞVURULABİLECEK YOLLAR VE BAŞVURU SEBEPLERİ	7
A. HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARININ TÜRK HUKUKUNDAKİ GELİŞİM VE GÖRÜNÜMÜ	7
1. 1927 Tarihli ve 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK).....	7
2. 21.6.2001 Tarihli ve 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (MTK).....	21
3. 12.1.2011 Tarihli ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)	30
B. HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARININ EVRENSEL DÜZENLEMELER İLE MUKAYESELİ HUKUKTAKİ GÖRÜNÜMLERİ	54
1. Uluslararası Ticari Tahkime İlişkin Evrensel Metinler	55
a. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında New York Konvansiyonu	56
b. UNCITRAL Tahkim Kuralları.....	58
c. UNCITRAL Model Kanun	60
2. Anglo- Sakson Hukukunda Hakem Kararına Karşı Başvuru Yolları ve Başvuru Sebepleri.....	66
a. İngiliz Hukuku	66
b. Amerikan Hukuku.....	76
3. Kıta Avrupası Hukukunda Hakem Kararına Karşı Başvuru Yolları ve Başvuru Sebepleri.....	81

a.	Fransız Hukuku.....	81
b.	Alman Hukuku.....	93
c.	İsviçre Hukuku.....	98
d.	İtalyan Hukuku Bakımından	109
4.	Asya Pasifik Ülkeleri.....	114
a.	Çin Halk Cumhuriyeti	114
b.	Hong Kong Özel Yönetim Bölgesi.....	119
c.	Singapur Cumhuriyeti.....	121
5.	Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri.....	124
II. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU M. 439		
UYARINCA HAKEM KARARININ İPTALİ SEBEPLERİ127		
A. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARINDAN		
BİRİNİN EHLİYETSİZ YA DA TAHKİM		
SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZ OLMASI..... 127		
1.	Taraflardan Birinin Ehliyetsiz Olması veya Tahkim	
	Anlaşması Yapma Yetkisine Sahip Olmaması	129
2.	Tahkim Sözleşmesinin Geçersiz Olması.....	138
a.	Tahkim Sözleşmesinin Hukuki Niteliği	146
b.	Tahkim Sözleşmesinin Geçerlik Şartları.....	159
aa.	Yazılılık Şartı.....	161
i.	Taraflar arasındaki yazışmalar	169
ii.	Asıl Sözleşmenin Bir Parçası Haline	
	Getirmek Amacıyla Tahkim Şartı İçeren Bir	
	Belgeye Yollama Yapılması.....	175
bb.	Tahkim İradesinin Kayıtsız Şartsız Olması	181
cc.	Uyuşmazlığın Belirli Olması	204
B. HAKEM VEYA HAKEM KURULUNUN SEÇİMİNDE		
SÖZLEŞMEDE BELİRLENEN VEYA KANUNDA		
ÖNGÖRÜLEN USULE UYULMAMASI 208		
1.	Genel Olarak	208
2.	Hakem Kurulunun Usulüne Uygun Şekilde	
	Oluşmasından Sonra Kurulda Meydana Gelen Değişiklikler	210

3. Hakemlerde Aranılan Nitelikler	215
a. Fiil Ehliyeti.....	216
b. Hakemlerde Aranabilecek Mesleki ya da Kişisel Özellikler.....	218
c. Milliyet	220
d. Kanunda Öngörülen ya da Taraflarca Kararlaştırılan Niteliklere Sahip Olmayan Hakemin Reddi	222
e. Tahkim Sözleşmesinde Hakem ya da Hakemlerin İsmen Belirlenmesi	225
4. Hakemlerin Bağımsızlığı, Tarafsızlığı ve Reddi.....	228
a. Hakemin Tarafsızlığı.....	238
b. Hakemin Bağımsızlığı.....	240
c. Hakemin İfşa (Bildirim) Yükümlülüğü ve Reddi.....	241
5. Hakem Sayısı.....	251
6. Hakem Seçiminin Taraflar Dışında Bir Üçüncü Kişi ya da Kurum Tarafından Yapılması	255
C. HAKEM KARARININ TAHKİM SÜRESİ İÇİNDE VERİLMEMESİ.....	261
1. Genel Olarak Tahkim Süresi ve Süreye Uyulmamasının Yaptırımı.....	261
2. Tahkim Süresinin Belirlenmesi.....	267
a. Tahkim Süresinin Başlangıcı	271
b. Tahkim Süresinin Sona Ermesi.....	276
c. Tahkim Süresinin Uzatılması	278
aa. Tahkim Süresinin Taraflarca Uzatılması	278
bb. Tahkim Süresinin Mahkeme Tarafından Uzatılması	284
D. HAKEM VEYA HAKEM KURULUNUN, HUKUKA AYKIRI OLARAK YETKİLİ VEYA YETKİSİZ OLDUĞUNA KARAR VERMESİ.....	286
1. Genel Olarak	286
2. Hakemlerin Kendi Yetkileri Hakkında Karar Verebilme Yetkisi (Competence- Competence)	289

a.	Model Kanun ve Mukayeseli Hukuk Örnekleri	289
b.	HUMK Döneminde Konuyla İlgili Tartışmalar	293
c.	HMK İle Kompetenz Kompetenz Prensibinin Açıkça Kabul Edilmesi.....	295
3.	Hakemlerin Yetkisi Hakkında Devlet Mahkemelerince Yapılan Denetim ve Bu Denetimin Kapsamı	297
a.	Hakem ya da Hakem Kurulunun Kendi Yetkisi Hakkında Verdiği Kararın Bağlayıcılığı.....	297
b.	Hakemin Yetkisinin Devlet Mahkemesinde Denetlenebileceği Haller	298
aa.	Tahkim ilk itirazı.....	298
bb.	Tarafların Mahkemeye Başvurarak Tahkim Yargılmasının Devamı Amacıyla Yardım Talep Etmesi	305
cc.	Hakem Kararı Aleyhine İptal Davası Açılması	306
c.	Genel Mahkemenin Tahkim İtirazı Üzerine Verdiği Kararın Hakemler Bakımından Bağlayıcı Olup Olmadığı	307
d.	Mahkemelerce Hakemlerin Yetkisine İlişkin Yapılacak Denetimin Sınırları Hakkında Model Kanun ve Mukayeseli Hukuk Örnekleri	309
E.	HAKEM VEYA HAKEM KURULUNUN TAHKİM SÖZLEŞMESİ DIŞINDA KALAN BİR KONUDA KARAR VERMESİ VEYA TALEBİN TAMAMI HAKKINDA KARAR VERMEMESİ YA DA YETKİSİNİ AŞMASI.....	313
1.	Hakem veya Hakem Kurulunun Tahkim Sözleşmesi Dışında Kalan Bir Konuda Karar Vermesi	313
2.	Hakem veya Hakem Kurulunun Tarafların Taleplerinin Tamamı Hakkında Karar Vermemesi.....	316
3.	Hakem veya Hakem Kurulunun Yetkisini Aşması.....	319
F.	TAHKİM YARGILAMASININ, USUL AÇISINDAN SÖZLEŞMEDE VEYA BU YÖNDE BİR SÖZLEŞME BULUNMAMASI HALİNDE, KANUNDA YER ALAN	

HÜKÜMLERE UYGUN OLARAK YÜRÜTÜLMEMESİ	
VE BU DURUMUN KARARIN ESASINA ETKİLİ OLMASI. 325	
1.	Tahkim Yargılamasının Usulüne Uygun Yürütülmemesi..... 325
a.	Yargılama Usulünün Taraflarca Belirlenmesi..... 328
b.	Yargılama Usulünün Hakemlerce Belirlenmesi..... 333
2.	Usule İlişkin Aykırılığa Hakemler Önünde İtiraz Edilmiş Olması 336
3.	Usule Aykırılığın Kararın Esasına Etki Etmesi 337
G. TARAFLARIN EŞİTLİĞİ İLKESİ VE HUKUKİ DİNLENİLME HAKKINA UYULMAMASI..... 343	
1.	Genel Olarak 343
2.	AİHS m.6/1 hükmünün tahkim yargılaması bakımından uygulanabilirliği..... 347
3.	Tarafların Eşitliği İlkesine Aykırılık 352
4.	Hukuki Dinlenilme Hakkına Aykırılık..... 357
a.	Genel olarak 357
b.	Bilgilenme Hakkı..... 359
c.	Açıklama ve İspat Hakkı..... 363
aa.	Tarafın Yargılamaya Katılmaması..... 363
bb.	Duruşma Yapılması veya Yargılamanın Dosya Üzerinden Yürütülmesi Meselesi 364
cc.	İddia veya Savunmanın Değiştirilmesi veya Genişletilmesi 368
dd.	İspat Faaliyeti ve Deliller..... 374
ee.	Sürpriz Karar Yasağı..... 382
d.	Dikkate Alma ve Değerlendirme Yükümlülüğü 384
5.	Hukuki Dinlenilme Hakkının İhlali Ya da Taraflara Eşit Davranılmamasının Öncelikle Hakemler Önünde İleri Sürülmesi 387
H. HAKEM VEYA HAKEM KURULU KARARINA KONU UYUŞMAZLIĞIN TÜRK HUKUKUNA GÖRE TAHKİME ELVERİŞLİ OLMAMASI..... 391	

1. Tahkime Elverişlilik Kavramı.....	391
2. Tahkime Elverişliliğın Belirlenmesinde Kabul Edilen Ölçütler ve Mukayeseli Hukuk Örnekleri	393
a. “Serbestçe Tasarruf Edebilme” Ölçütü	393
b. “Ekonomik Değere Sahip Olma” Ölçütü.....	398
3. Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramının Ele Alınış Biçimi ve Tahkime Elverişliliğın Tartışıldığı İhtilaf Örnekleri.....	401
a. Taşınmaza İlişkin Uyuşmazlıklar.....	402
b. Ticaret Hukuku Uyuşmazlıkları	406
c. Tüketici Uyuşmazlıkları	412
d. İş Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	414
e. Kira Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar	417
f. İflas Davaları	418
g. Öne Çıkan Diğer Bazı Uyuşmazlık Türleri	422
4. Sebebin Mahkeme Tarafından Kendiliğinden Dikkate Alınması	425
I. KARARIN KAMU DÜZENİNE AYKIRI OLMASI.....	426
1. Genel Olarak Kamu Düzeni Kavramı	426
2. Kamu Düzeni Kavramının Kapsamı	429
3. Kamu Düzeni Kavramının Mukayeseli Hukukta Ele Alınış Biçimi	438
4. Kamu Düzenine Aykırılığın Mahkemece Kendiliğinden Dikkate Alınması.....	446
SONUÇ	451
KAYNAKÇA.....	463